

J M M A N U E L.
DISSERTATIO PHYSICA
De
ANTHROPOLOGIA

Quam
E Veneranda & Amplissima, in Regiâ
Academiâ Aboënsi, Facultatis philo-
sophicæ suffragio,

SUB DIRECTIONE

Reverendi & præclariss: VIRI,
DN. M. A B R A H A M I G.
T H A U V O N I I, Phys: & Bot: Prof:
Pub: Celeb: Præc, ac Meeoen. sui æta-
tèm honorandi jugiterq;
colendi:

Liberalis exercitij ergò publicæ can-
didorum censura subjungit

DANIEL O L A I A N X E L I U S
Wex-Smolandus S. R. M:is Stip.

In Auditorio Maj. ad diem 7. April.
Anno 1655. horis & loco consuetis.

A B O Æ.

Excusa à P E T R O Hanson / *Acad: Typ.*

*Reverendis, Claris: Venerabilibus, Præstan-
tiss: Humaniss: ac doctiss:*

DN. E L I Æ P. H O L M I O,

Præp. & past. in *Werpis* Dignissimo, Mecœnati
suo quovis honoris cultu æternum prosequendo;
ut & Nutritio suo propensissimo.

DN. M. AXELIO A. KEMPE,

Reg. Academiæ Biblioth. & Fac. Philos. Adiuncto
Meritissimo, promot. suo longe Desideratissimo;
ut & Hospiti Liberalissimo.

DN. PAULO MARCI Thoom/

Past. civ. *VVaza* & parœciæ *Musarensum* pervie-
gili, promotori suo honorando.

DN. O L A O M. A R E N I O,

Past. in *Malax* Vigilantissimo, Fautori suo Cere-
tissimo.

DN. JOHANNI J. WAZÆO,

Comministro in *Werpis* Fidelissimo, Fautori suo
Indubitatissimo.

DN. JACOB OELIÆ HOLMIO,

Theolog. Studiofo maxime indefesso, amico &
commensali suo Charissimo.

Exercitium hocce Academicum debitæ obser-
vantiz & gratitudinis declarandæ ergo dedis-
setum voluit

Daniel Anxelius

Auth. & R.

AUSPICE CHRISTO.

Prologus.

I*nter materias Physicas*, in quibus liberale & veritatis avidum ingenium proficuè sese exercere possit, facile palmaris est hæc de *Anthropologiâ*. Hæc enim à rectè Philosophantium Choro, corona semper fuit judicata, cui jure impenderemus curam & operam, sive utilitatem, sive jucunditatem spectes. Sobria *solius Hominis contemplatio* tanti est momenti, ut *Philosophum* divinitatis vestigia in naturâ rimaturum, omnium maximâ voluptate perfundat, desiderio inflammet cognitioneq; Dei compleat & instruat. Cujus cum tanta sit nobilitas, tanta deniq; amœnitas, inquisitionem ejus accuratiorem inire animum induxi. Inprimis Deum omnis sapientiæ & intelligentiæ fontem pro felici successu devotè sequenti hoc di-

sticho rogans, ut dignetur conatui ex
alto benedicere largâve suâ gratiâ ad-
esse: inquam,

*Altitonans actus, rege consilio optime nostros:
Hocce opus ut laudi serviat omne tua,*

THESIS I.

VErè dicitur à Philosophis, quòd
Natura sive Essentia alicujus rei in-
vestigetur tam per definitionem quàm
per divisionem.

2. Talis est definitio: *Homo
est animal rationale.* Definitio
ut brevissima, sic & accuratissima est:
Naturam enim Hominis perfectè de-
clarat. Generis loco est *Animal*, de
Homine enim dicitur essentialiter &
proximè, ita tamen ut dici etiam possit
de speciebus aliis: de brutis nempe cun-
ctis. Eas Cardane, & neges hominem
animal esse, risumquè; movebis doctis.
Differentia desumitur ab ipsâ formâ
hominis specificâ, *animâ* nempe *ratio-
nali, quæ homini dat esse, distinguere & ope-
rari.*

3. Defi-

3. Definitionem excipit ipsa Divisio. *Dividitur a. Homo in Animā Rationalem & Corpus Organicum.* Hanc divisionem esse totius essentialis in partes essentielles facili negotio probatur; cum hæc totum in partes essentiali intrinsecè constituentes dividit: ex harum enim duarum partium conjunctione homo constituitur, & ex earum disjunctione tollitur & extinguitur. *Sola anima hominem non dat, neq; corpus solum; sed ambo requiruntur ad hominis constitutionem.*

4. Tantum dicimus hîc duo, ut tollatur opinio eorum, qui tertiam partem *spiritum* sc. constituunt. Si pars ille esset, tum anima mediata uniretur corpori, verum forma (asserente Thomâ) immediate unitur materiæ. De tertiâ enim hominis parte essentiali tacent Scripturæ & Naturæ libri.

5. Hisce jam, quæ ad definitionem & divisionem Hominis pertinere videbantur, prælibatis, *primam ejus par-*

tem animam nempe rationalem aggrediamur ; antequàm v. eam definiamus : tenendum hîc duplicem esse ejus considerationem, (1) *Absolutam*, dum ut spiritus quidditativus in Metaph. ventilatur. (2) *Respectivam*, in relatione ad corpus, ceu hîc. Est enim pars hominis, Homo Physicæ est considerationis, quidni E. ejus partem contempletur ? Quamvis non sit corpus, tamen è subjecto Physices non eradicatur. Est enim principium, dicit Zab: quicquid in scientiâ tractatur, est vel subjecti species, vel principium, vel affectio.

6. Nunc cognitô quòd ad Physicam pertineat tractatio animæ rationalis, definimus eam hunc in modum : *Anima rationalis est forma Hominis, quâ vim habet intelligendi & volendi.* Generis loco est forma. Ut enim anima canina forma canis, anima equina forma equi : ita anima humana forma Hominis est. Differentiam largitur
influxus

influxus, qui est hominem constituere, & ad intellectionem & volitionem idoneum reddere. Habet enim ab animâ humanâ Homo suum esse, distingui & operari. Operationes potissimæ sunt intelligere & velle.

7. Ad meliùs intelligendum genus definitionis, notandum vocabulum *formæ* bifariam accipi: uno modo pro *parte substantiæ*, quæ informat materiam, & cum eâ unum per se essentialiter compositum constituit. Et talis dicitur forma informans, ceu hîc loci. Altero modo, pro *formâ* sive *substantiâ*, quæ non unitur essentialiter, nec secundum substantiam, sed saltem secundum operationem quandam; sicut nauta unitur navî, quam movet, & intelligentia orbi cœlesti (secundum peripateticos) & talis dicitur forma assistens.

8. Nos proindè è dictis institutum nostrum sic conficimus: *Omnis operatio propria & naturalis provenit à formâ compositi. Atqui intellectio & volitio sunt*

operationes propria hominis. E. illæ proveniunt ab ejus formâ. Proveniunt a. ab animâ, sicut dicit Arist. 2. de an. t. 24. Anima est principium, quo vivimus, sentimus, movemur & intelligimus. E. anima rationalis est forma vera.

9. Explicatâ sic definitione animæ rationalis, consequens est scire ejus affectiones seu facultates. Quas definim⁹ sic: *Facultates animæ humanæ sunt qualitates, ex animâ emanantes, ut Homo istarum beneficio humanas edat actiones.* Generis loco dicimus qualitates. Verè enim istis facultatib⁹ Homo dicitur qualis: intelligens, volens, ridens, & sermocinans. Differentia partim sumitur â causâ principali & proximâ, animâ nempe humanâ. Hæc enim præclaros istos edit effectus; partim â subjecto invasionis primario, quod est totus homo. Ab animâ n. qualitates illæ emanant in hominem, tamquam subjectum. Scal. exerc. 307. f. 36. ait: Homo est, qui intelligit, non anima.

ma. Intelligit enim per animam. Partim deniq; à *sine proximo*, qui ordinatur ad operationes humanas. Natura enim per facultates prospicit subiecto, nè in agendo deficiat. Sic *intellectus* ordinatur ad intellectionem, *voluntas* ad volitionem, *risus* ad lætitiā, *sermo* ad conceptus. Juxta illud: *Omnis potentia propter actum data.*

10. Harum itaq; alias esse primarias, ut *Intellectum & Voluntatem*; alias verò secundarias, ut *Risum & Sermone*, stabilimus.

11. Antequā hinc ad singulas hancce speciatim tranſeamus, duas tenebimus propositiones. Quarum prima esto hæc: *Facultates ejusdem dignitatis non sunt, sed aliæ alias nobilitate præcellunt.* Undè quidā dixere, eas sorores esse æqualiter dotatas; cū tn. differant non parū objectis & operationibus. Hinc firmiter argumentamur: *Quæcunq; facultates præstantiora habent objecta & operationes, eæ præstantiores & nobiliores sunt.*

*Atqui intellectus & voluntas præstantiora
habent objectas & operationes, quàm risus &
sermo. E. intellectus & voluntas præstantio-
res & nobiliores sunt. Maj. constat:
quia potentiarum præstantia ab obje-
ctorum præstantiâ dependet, eaq; u-
nicè propter operationes sunt data.
Min. probatur: quia verum & bonum
antecellunt conceptus omnes, & ridi-
cula cuncta, atq; intellectionem risio-
ne præstantiorem esse, & volitionem
locutione, in aprico est.*

*12. Secunda: facultates prædictæ suffi-
ciunt, ut nec plures, nec pauciores dentur.
Verum, quidam memoriam, alii
conscientiam, nonnulli facultatem ad-
mirativam, potentiam lacrymandi,
aliasq; id genus facultates, his adnume-
rant: sed partim nihil novi sapiunt, &
ad prædictas quatuor spectant; partim
homini; quâ homo, non competunt.
Nos sic argumentamur: Quæcunq; fa-
cultates Hominem ad operationes suas edens
das satis idoneum reddunt, eæ sufficiunt, &
nec plures, nec pauciores dantur. Atqui
prædictæ*

prædictæ facultates animæ hominem ad operationes suas edendas satis idoneum reddunt. E. sufficiunt, & nec plures, nec pauciores dantur. Entia enim non sunt temerè multiplicanda. Cùm igitur prædictis facultatibus homo ad operationes suas perficiendas sit idoneus, in istis subsistendum.

13. Nunc promissi memores ad primam animæ humanæ facultatem (*Intellectum*) nos accingamus. Antequàm verò eum definiamus, notanda est vocis *Homonymia* in illo latitans. Accipitur n. 1. pro ipsâ mente seu animâ, in quantum illa intelligit. 2. Pro habitu principiorum. Sic dicimus quinque esse habitus mentis; *Sapientiam, Intelligentiam, Scientiam, Prudentiam, & Artem*. 3. Pro ipsâ νοῦσις, seu mentis actione sive intellectione. 4. Pro facultate seu potentiâ intelligendi. Ut hîc loci.

14. Definimus E. intellectum sic: *Intellectus est facultas animæ rationalis, ad verum cognoscendum & dijudicandum, ordinata.*

15. Ad

15. Ad definitionem hanc allatam
(quæ aliàs genere, quod est facultas,
& differentiâ, quæ desumitur ab *objec-
to* & *actibus intellectus*, constat) melius
intelligendam, quatuor membra pro-
ponuntur enucleatiùs pensculanda:
quorû primum est *distinctio intellectus*.
2. *Objectum*. 3. *Actio seu intellectio*. Et
4. *modus illius*.

16. Quod primum concernit, vi-
delicet divisionem Intellectus. *Divi-
ditur a, Intellectus in agentem &
patientem*. Quamvis intellectus sit
essentia simplex & *ἀνεγίγος* (dicente
Aristotele) tamen ob varietatem po-
tentiarum & operationum alius atq;
alius denominatur. Nam *intellectus vel
species intelligibiles facit, vel species factas
recipit, eo modo agens; hoc patiens dicitur*.

17. Ubi illud hîc notandum: Intel-
lectum agentem & patientem non reali-
ter & essentialiter, sed ratione & for-
maliter tantum distingvi; cùm duæ
formæ internæ non nectantur per ac-
cidentia

accidentia nova ; & ad actionem immanentem (qualis est intellectio) cum efficiendam , tum recipiendam requiratur principium essentiâ unum.

18. Porro, dividitur intellectus in Theoreticum & practicum. Hic unus etiam dici potest ratione & οἶας seu essentiæ : ob varietatem verò objectorum varius dicitur. Nam versatur vel circa res necessarias , pro fine Theoriam habens, vel circa res contingentes , pro fine Praxin habens, isto modo Theoreticus ; hoc practicus dicitur.

19. Observandum hic practicum accipi duobus modis. 1. Generaliter, quomodo disciplinas practicas dividimus in activas, quales sunt disciplinæ Ethicæ ; & factivas, quales sunt Architectonicæ. 2. Specialiter, & tunc θεωρητικὸν opponitur ποιητικῷ, & θεωρητικὸς ποιητικῷ. Atq; praxis significat operationem, quam non consequitur opus, ut gubernatio Reip. ποιητικὸς a. significat actionem, quam consequitur opus, hoc est, aliquid post actio-

nem manens, ut ædificatio domus. Non hæc (nisi ea angustior) sed illa significatio est hujus loci propria.

20. Hinc illa usitata & deprædicata passim triplex operatio. *Est autem prima apprehensio simplicium*, v. g. quando hominem, canem, coelum, albedinem, vel aliam rem, absq; complexione, seu affirmatione & negatione, mens nostra concipit. *Secunda est, compositio & divisio, quâ notiones jungimus vel affirmando, vel negando.* Ut homo est animal; equus non latrat, &c. *Tertia est, Ratiocinatio seu Discursus.* Ubi ex præmissis conclusionem format. Ut omne rationale est risibile. Homo est rationalis. E. Homo est risibilis.

21. *Objectum seu res in quam cognoscendam intellectus fertur*, de quâ secundo loco nos acturos pollicebamur, ad hujus rei explicationem paucula subjungemus; objectum ejusq; potentiae apprehensivæ posse duobus spectari modis: vel materialiter, prout res seu ens quoddam est; vel formaliter, secundum

cundum illum modum, quo cadit sub potentiam, & hæc ad illud determinatur. Priori modo, ens seu res dicitur; posteriori v. intelligibile, intelligibilitas enim à parte rei est illa ratio, sub quâ omnis res ab intellectu cognoscenda proponitur. Omne igitur ens (in quantum est verum & cognosci potest) est *obiectum intellectus*.

22. Ex dictis aliquo modo potest intelligi id, quod communiter dicitur: *sensus est singularium, intellectus verò universalium*. Transeant cætera objecta specialia. De singulari cum multa hic moveant dubia, quæ tamen removenda paucis. Dicunt, intellectum esse immaterialem, singularia materialia: non itaq; materiale ab immateriali capi. Dicunt, inter sensum & intellectum id dari discriminis, ut ille singularia, hic universalia, curet. Verum nos dicemus, multa dari singularia, quæ materialia non sunt. Deus singulare est; hic Angelus singulare; Petri anima singulare.

At materialia non sunt. Ipsa quoque entia materialia sine materia recipiuntur a sensibus, ac multo magis ab intellectu. Petrum cum vides, materiam ejus non capis: sed speciem spiritalem, quæ expers materiae omnis. Breviser dicamus, quod res est. *Sensus singularia capit exclusivè: intellectus v. inclusivè.* Circa sola singularia objecta occupatur sensus: non item intellectus, qui & singularia & universalia cognoscit.

23. Cæterum, ad datæ def. uberio-rem explicationem, multa quidem nunc tertio loco essent adjicienda de *intellectus actibus*, verum (nè ad nimiam abripiamur prolixitatem) unicam saltem quæstionem satis difficilem hic breviter discutiendam proponemus. Estque hæc: *In quo intellectio formaliter consistat; sive quidnam in re sit illud, a quo intellectus formaliter*, id est (ut illam vocem interpretari videtur Horn. de mor. c. 7.) propriissimè dicatur intelligens,

24. Circa

24. Circa hanc quæstionem præsertim occurrunt duo, de quibus controversia non est levis, *actio sc. & passio*. Quidam enim posuere *intellectionem* formaliter in specierum intelligibilium receptione, adeoq; in *nudâ passionē*. Quidam dixere *intellectionem* formaliter esse *actionem*.

25. Quod autem intellectio formaliter non consistat in specierum intelligibilium receptione, vel saltem ex eo constat: quia intellectione nondum productâ species intelligibilis in intellectu esse potest, sicut potest species esse recepta in oculo, & tamen visio non fieri, ut in his, qui dormiunt apertis oculis, & quorum mens aliis rebus graviter incumbit. E. non fit solâ receptione visio, sed requiritur etiam animæ propria actio. Sic etiam de intellectu dici potest.

26. Nam ubi est aliquid *patiens*, quod in aliquo genere omnia recipere & omnia fieri aptum est, necesse est, ut illi correspondeat *agens*: At datur
intelle

intellectus (quem patientem vocamus) nudus & similis recenti tabulæ, capax nihilominus formarum & notionum. Dabitur E. *agens* quod omnia intelligibilia faciat intellectui; quod dicimus nihil aliud præter *intellectum agentem*, qui ex se est indifferens ad productionem cujusq; speciei naturæ materialis. Fons. l. i. Met. c. 2. q. 3, l. 9.

27. Cognitio sic quod intellectio formaliter non consistat in specierum intelligibilium receptione, non incommodè nunc deniq; quarto loco esse videtur, ut *modum*, quo illud fiat, breviter ostendamus. Antequàm verò ille satis commodè exprimi possit, nonnulla de specie intelligibili videntur esse præmittenda. Cùm enim ipsæ res objectæ non recipiantur ab *intellectu*, concedendæ sunt imagines si-ve species, quarum operâ intellectus res oblatas percipere atq; intelligere dici queat.

28. Per speciem autem intelligibilem

lem intelligim⁹ *qualitatem spiritalem*
è phantasmate productam, operâ in-
tellectus agentis, & à patiente re-
ceptam, res ipsas animæ represen-
tantem.

29. Necessitas specierum harum
vel hinc constat: ut se habet *sensus ad*
modum sentiendi, ita & *intellectus ad mo-*
dum intelligendi. Sed *sensus* per species
sensibiles sentit. E. *intellectus* per spe-
cies intelligibiles intelligit. Eadem
enim utrobiq; conditio: ut ibi, sic &
hic repræsentatur *objectum*.

30. Quòd si E. talis *intellectio* vel
consimilis alia per *intellectum* debeat
produci; speciei intelligibilis præsen-
tia & concursus, necesse est adnitta-
tur. Producitur a. species intelligi-
bilis in *intellectu* patiente ab *intellectu a-*
gente, tanquàm à *causâ efficiente principis*
pali.

31. Cognitâ doctrinâ *Intellectus*, suc-
cedit iam doctrina *Voluntatis*. Statim
hic in limine præcognoscenda est vo-

cis *Homonymia*. Nam significatio nominis est principium inquisitionis, dicente Zabarellâ. Accipitur E. *Voluntas* I. Pro actu voluntatis. Sic Rex habet bonam voluntatem ad regnum, id est, diligit (quæ vox describit actum voluntatis) regnum. 2. Pro ipsâ re volitâ. Ut cum dicimus: *Voluntas Regis est, ut fur suspendatur.* Ubi non accipitur vel pro potentiâ vel pro actu voluntatis, quia suspensio furis non est potentia volitiva Regis, nec actus elicitedus à potentiâ, sed sumitur pro re volitivâ à Rege. 3. Satis abusive accipitur voluntas, cum verbo *Θέλει & βέλεται*, frequenter utitur Arist. *περὶ τῶν ἀψύχων*: Scal. l. i. de plant. p. 401. 4. Pro ipsâ potentiâ volendi, cum dicimus: *Voluntas & Intellectus* sunt potentiæ inter se distinctæ.

32. Nunc apparet, quòd ultima significatio sit hujus loci, eam definimus sic: *Voluntas est facultas animæ rationalis, ad bonum appetendum & malum*

lum Fugendum, ordinata.

33. Ut def. data (quæ genere, quod est facultas, & differentiâ, quæ ab *objeto* & *actibus voluntatis* petitur, constat) rectius percipiatur, tria membra proponuntur dilucidius consideranda: quorum primum est *divisio voluntatis*. 2. *Objectum*. Et 3. *Actio illius*.

34. Quod primum attinet, nimirum divisionem. Dividitur *E. voluntas in simplicem seu universalem, & conjunctam seu particularem*. Quamvis voluntas sit simplex & una ratione *εὐείας* & essentiae (ut suprâ de intellectu th. 16. & 18. diximus) interim tamen ratione *ἐπεγείας* sive actuum & objectorum alia atq; alia dicitur. Nam voluntas vel fertur in bonum, & omne bonum adeoq; sibi conveniens appetit; vel fertur in bonum juxta conditiones mediorum, eo modo universalis; hoc particularis dicitur.

35. *Intellectus per objectum suum de-*

scribitur: non secùs etiam *voluntas*.
Objectum itaq; *voluntatis*, de quo secun-
do loco nos acturi sumus, est *omne*
bonum, siue *verum*, siue *apparens*; non
verò *malum*, nisi sub ratione boni. Cir-
ca *illud* prosecutivè: circa *hoc* aver-
sativè: circa *utrumq;* liberrimè versatur.

36. Multa deniq; nunc tertio loco
adjici possent de *voluntatis actione*, ve-
rùm (ut brevitati studeamus) uno ver-
bo rem amplectamur *actionem volun-
tatis propriam esse volitionem*. Ut enim
intelligere intellectus: sic *velle voluntatis*
est. *Velle* a. à variis variè distingui-
tur. Notabimus saltem distinctiones
ratione *actuum oppositorum*, & ratione
objectorum.

37. Quoad *actus oppositos actiones vo-
luntatis* sunt tres: *Velle*, (in specie di-
ctum) & *Nolle*, inter quas actiones
interjacet ea, quæ est *suspendere actio-
nem*. Habet enim *voluntas* triplicem
in operando varietatem, aut *volendo*,
aut *nolendo*, aut *suspendendo* & *cohibendo*
omnem actionem suam. Perer. l. 8. de caus.

c. 9. Ob.

c. 9. Observa tamen etiam ipsum *Nolle* esse quoddam *velle negativum*, sc: *velle* aliquid non esse, aut non sic esse. Isenn. l. 8. Phil. nat. tract. 1, c. 2.

38. Quoad *objecta* verò quædam *actiones voluntatis* sunt, prout fertur in *finem*: Cujus sunt actiones *velle*, *frui*, *intendere*. Finis enim à *voluntate* conspicitur, aut ut *bonum* absolutè spectatum, & sic adest *velle*; aut ut *bonum* in quo quiescit, & sic stat *fruitio*; aut ut *bonum* habens rationem termini, & sic datur *intentio*. Prout verò in *media* fertur: actiones ejus sunt *consentire*, *eligere*, *uti*. *Consentit* approbando: *eligit* præferendo: *utitur* applicando.

39. Consideratis itaq; *primariis anima rationalis facultatibus*, instituti nostratio facit, ut aliquid de *secundariis* prælibemus. Risum E. definimus sic: *Risus est facultas animæ rationalis, ad letitiam representandam, ordinata.*

40. Definitio hæc formata intelle-

Est facilima. Genus est facultas animæ rationalis. per risum enim intelligimus actum primum; non v. actum Secundum. Propria autem intelliguntur de potentia, hoc est, de actu primo, non de actu secundo. Hinc omnibus hominibus illum adscribimus, utut fuerint inventi ἀγέλαστοι. Differentia petitur ab objecto, quod dicimus esse res ridiculas. Ut enim intellectus versatur circa intelligibilia, voluntas circa volibilia: ita risus circa ridicula.

41. Tantum de risu, nunc demum succedit sermo. Quem definimus sic: *Sermo est facultas animæ rationalis, ad res mente conceptas enunciatione manifestandas, ordinata.*

42. Definitionis genus, est *facultas animæ rationalis*. Ut enim risum, sic & sermonem pro actu primo habemus. Qui ijs etiam est concessus, qui naturâ muti sunt. Differentia sumitur ab objecto, quod dicimus *res mente conceptas*. Lingva enim animi conceptus exprimit;

mit, & quicquid in imâ cordis latet profunditate, in apricum protrahit *sermo*, inq; plurium emittit notitiam, Pulchro hîc cohærent ordine, res, conceptus, & verba. Res repræsentant conceptus, conceptus verba.

43. Hactenus de unâ parte *Hominis* (*animâ rationali*) ejusq; *facultatibus* actum est, nunc de alterâ ejus parte (*corpore*) discurrendum est. Quod ita describimus: *Corpus organicum est materia Hominis, eleganter & artificiosè ad varias operationes animæ edendas constructa.*

44. Definitionis genus est *materia*. Sicut *animam* priùs per *formam*; sic rectè *corpus* hîc per *materiam* definimus. Hæ enim sunt illæ hominis partes, quibus constat. Potuit non minùs per *subjectum corpus* definiri, quoniam per *materiam* nihil aliud intelligimus, quàm *subjectum* nempe *informationis*: sicut omnes formæ habent *subjecta*, quæ informant.

45. Ut Definitio tradita adhuc melius pateat, duo circa illam distinctius notanda veniunt: *Causa corporis*, ejusq; *partitio*.

46. Ad prius quod attinet, *causa eff. proxima* (patent universales) est *anima*, quæ mediante semine, à formâ parentum traducta, egregium hoc domicilium sibi parat. *Instrumentalis* est *facultas* $\omega\lambda\alpha\delta\iota\kappa\eta$ seu *formatrix semen* disponens. *Materia proxima*, est *semen*. *Forma* elegantissima, juxta illud poetæ:

Pronaq; cùm spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit cælumq; tueri.
Iussit, & erectos ad sidera tollere vultus.

Finis admirandi hujus edifici (cujus structuræ describendæ in plenario vix ingens volumen multò minus pagella præsens sufficit) est cum *animâ rationali* constituere hominem; adeoq; ut ita sit elaboratum, quò forma munij suis haud invitè fungi queat.

47. Ad posterius quod spectat, notandum venit: quòd *corpus organicum* non sit *totum essentiale*; undè etiam *essentia-*

sentia libus non constat partibus: Non enim species est mundi, sed speciei tantum unius pars una, principium unum, ipsa videlicet materia. Est E. totum integrale, quod è partibus integritatem complementibus est conflatum.

48. Dividitur itaq; corpus organicum (α) in partes contentas, quæ ob fluidam naturam per se non consistunt, sed aliarum adminiculo suffulciuntur. Ut sunt: Humor duplex insitus sc: ut humidum radicale, & acquisitus, ut sanguis, pituita, bilis flavæ, & bilis atræ, cum spiritu triplici. 1. Naturali, qui ex sanguine in hepate generatur. 2. Vitali, qui ex spiritu naturali in corde gignitur. 3. Animalis, qui ex vitali in cerebro nascitur. (β) in continentes, quæ ob solidam naturam per se consistunt, aliasq; fluentes suffulciunt.

49. Harum aliæ sunt similes, quæ eandem habent naturam &

essentiam inter se & cum toto. Ut-
potè ossa, cartilagines, fibræ, venæ,
arteriæ, nervi, membranæ, tendines,
carnes, ligamenta, cuticula, cutis,
pinguedo, pili, & ungues.

50. *Aliæ dissimilares, quæ diver-
sam habent naturam & essentiam
inter se & cum toto.*

51. *Suntq; vel externæ ut* (α)
Caput, cui adhærent craniū (in quo tres
futuræ) & *facies*, ubi cernuntur frons,
oculi, Palpebræ, nasus, aures, genæ,
labia, os (in quo lingua, palatum, gur-
gulio, gingivæ, dentes triginta duo:
molares 20. incisores 8. canini 4. (β)
Truncus, cuius sunt pectus, mammæ
in foeminis, mammillæ in maribus,
costæ viginti quatuor: 12. utrinq; late-
ra, dorsum, scapulæ, spina dorsi (cuius
sunt vertebræ triginta quatuor: 7. sunt
colli, 12. thoracis, 5. lumborum, 6. ossis
sacri, 4. ossis coccygos) coxæ, os sa-
crum, (γ) *Artus*, quorum sunt manus,
brachium, cubitum & manum par-
vam

nam habens, (in quâ brachiale, post-brachiale, & digiti) & *pes*, femur, genu, crus, & pedem parvum completens (in quo pedium, metapodium, & digiti).

52. *Vel interna*: ut (α) in ventre supremo facultatis animalis; cerebrum, & duæ meninges (β) in medio vitalis: Cor, pericardium, pulmo, diaphragma, pleura, mediastinum, & musculi (γ) in infimo organicæ, quæ partim nutritioni inserviunt; ut œsophagus, ventriculus, intestina, duodenum, jejunum, ileos, cœcum, colon, rectum, mesentericum, hepar, viscicola biliaria, lien, renes, ureteres, vesica urinaria; partim generationi: ut vasa genitalia, quæ vel utriq; sexui communia, ut vasa seminaria & testes, vel uni propria, ut penis mari, matrix fœminæ,

Hæcce ita, pro modulo ingenii, quoad *Materiam hanc nobilissimam ac stupendam*, sc: *Anthropologiam*, adumbrata sunt.

O Homo quid miraris syderum altis

tudinem, & maris profunditatem; intra in
animi tui abyssum, & mirare, si poteris.

μεγίστῳ βασιλεῖ βασιλέων δόξα.

Corollaria.

I.

AN Homo rectè dicatur μικρό-
κοσμος? Aff.

2. An Hominis definitio ad foeminas etiam spectet? Aff.

3. An omnium hominum eadem sit origo? Aff.

4. An homo præstantissimum habeat temperamentum? Aff.

5. An in homine tres dentur animæ realiter distinctæ? Neg.

6. An facultates ab animâ rationali realiter differant? Aff.

7. An nihil sit in intellectu, quod non prius fuerit in sensu? A. D.

8. An

8. *An conscientia spectet ad intellectum Theoreticum; an verò ad practicum? Neg. prius.*
9. *An intellectus sit pura potentia? Neg.*
10. *An voluntas possit cogi; an verò formaliter sit libera? Aff. post.*
11. *An sermo homini sit naturalis? Aff.*
12. *An sermo cadat in bruta? N.*
13. *An sanguis & spiritus vitæ careant? Aff.*
14. *An ossa sentiant? N.*
15. *An cerebrum moveatur? N.*
16. *An causa συσολῆς & διασολῆς in mediana sit motus in corde? Aff.*
17. *An Cor sit pars principalis; an verò exactè in medio thorace sit? Aff. utrumq.*

18. *An collum ad caput; an v. ad thoracem referendum? Neg. prius.*
19. *An pinguedo, pili, & ungues veræ sint corporis partes? Aff.*

Coronidis loco.

VEnæ, arteriæ, & nervi differunt ratione subjecti radicationis, ratione facultatis & termini ad quem.

Venæ provehunt sanguinem in hepate formatum; à corde elaboratum; cum spiritu vitali diffundunt arteriæ per omnes corporis partes, & in cerebrum ac spinalem medullam per vertebrae ingerunt, ubi spiritus animalis confectus per nervos corpori communicatur.

Humanitate & insigni eruditione
Præstantissimo atq; conspicuo juveni,
DN. DANIELIOLA I
ANXELIO Smolando, bonarum
artium & sanioris Philosophiæ se-
ctatori perindustrio, populari
suo dilecto;

περὶ Ανθρωπολογίας, sive de HOMI-
NE, egregiè disserenti, paucis hisce
lubens applausi.

NObilior *nulla est ars, quàm benè nos-*
se seipsum;
Commendat Græcus quippè & eam
sapiens.

Anxius hanc igitur doctâ dum mente re-
volvis

ANXELI, *leviorum anxietate carens;*
Et quid homo, sublime animal, Domis-
nus creatarum

Sit? Pulchrâ assiduus cum ratione mo-
nes:

Magne te laudes, simul & comitantur ho-
nores.

Mactè. Ita proporrò perge. Barbeja feres.

MICHAEL Gyllenstålpe.

Βαίνων ὅς 'πιθυμῇ ἄκρον διδασκῆς
ἀπολέκτον,

Ταῖς σκέδαις ἀγαθαῖς νῦν κάλλιμα
πάντα διδάσκειν.

Σπέρματ' αὐτῆς φύσεως καὶ δόγματ'
λάμπρα γινώσκειν,

Ἔργον τοῦτο ἀγαθόν, καὶ δύσκολον ἐστίν.

συγχαίρω ΔΑΝΙΗΛ ἕνεκά σοι, τῆς τε-
φιλίας

Εὐτυχὴν, δέ λέγω ἀληθῶς κατὰ τ'
ἔμφρανσε:

Ἐν γε Θεῷ φίλε καὶ μεσῶν χαριθῶν τε
λατρεῖται.

Amico suo sincero & conterraneo
svavissimo, honoris & infu-
tæ amicitia declarandæ gra-
tiâ ἀντισκεδῶς reliquit

DANIEL B. ROSANDER
Smol:

Quanta

Quanta foret subita & dementia cæ-
tera nosse,
Naturamq; Hominis temnere sponte
suâ.

Felix qui semet potuit cognoscere ritè!
Se quia qui noscît, noverit ille Deum.
Talia dum tractas *Daniel* mi lumine men-
tis,

Eximiam laudem colligis indè tibi,
Adspiciat clemens oculis tua cœpta *Ieho-
va!*

Maacte tuo studio *frater* amande rogo.

Sympatriotæ suo, amico & fratri à teneris in-
timè charo, hæc paucula firmæ perpet-
uæq; amicitia ergo animitus apponebat

Æschillus S. Fabricius.

Discepat bellâ **DANIEL** Patriota Minerv **A**
Auricomum incipiens hominis pervolvere lume **N**
Namq; theses doctas conscribit acumine feli **X**
Ingeniîq; boni specimen dat non levidens **E**
Ergò ceu scandit sacratius ipse tribuna **L**
Lucida lucebit sic gloria nominis e **JUS!**

*Hæcce paucula insynceri animi τεχ-
νισμῶν ὃ in-fucata fraternitatis
μνημόσυνον gratulabundῶ cecinie*

Haquinus Rosenholm Smolandus,

Rv. Diss.
Natura latebras Hominis DANIEL benè
volvīs:

Fulgida sic scandis pulpitaq; Abogia.
Disseris indè ANXELI, Hominis vim conside-
rare:

Naturamq; ejus ritè referre doces.
Hinc labor est tibi lucrificus, Præceptor aman-
de:

Accrescat semper, pectore & ore precor.
Præceptori suo Charissimo hisce paucis
lubens meritoq; gratatur

Jacobus Eliæ Holmius.

Vix homine est Animal mentisq; capa-
cius altæ,

Ille opifex rerum mundi melioris origo
Indidit ipsi, quòd dominari in cætera
posset. (amande,

Id quoniam calamo præstas præceptor
Te ingenio magnum monstrat discursus
abundè, (dos.

Quo potis es multos naturæ solve re no-
Omnibus in rebus voveo tibi prospera
quævis!

Hæcce paucula præceptori suo charissimo
tenui applaudit venâ

Johannes Eliæ Holmius.